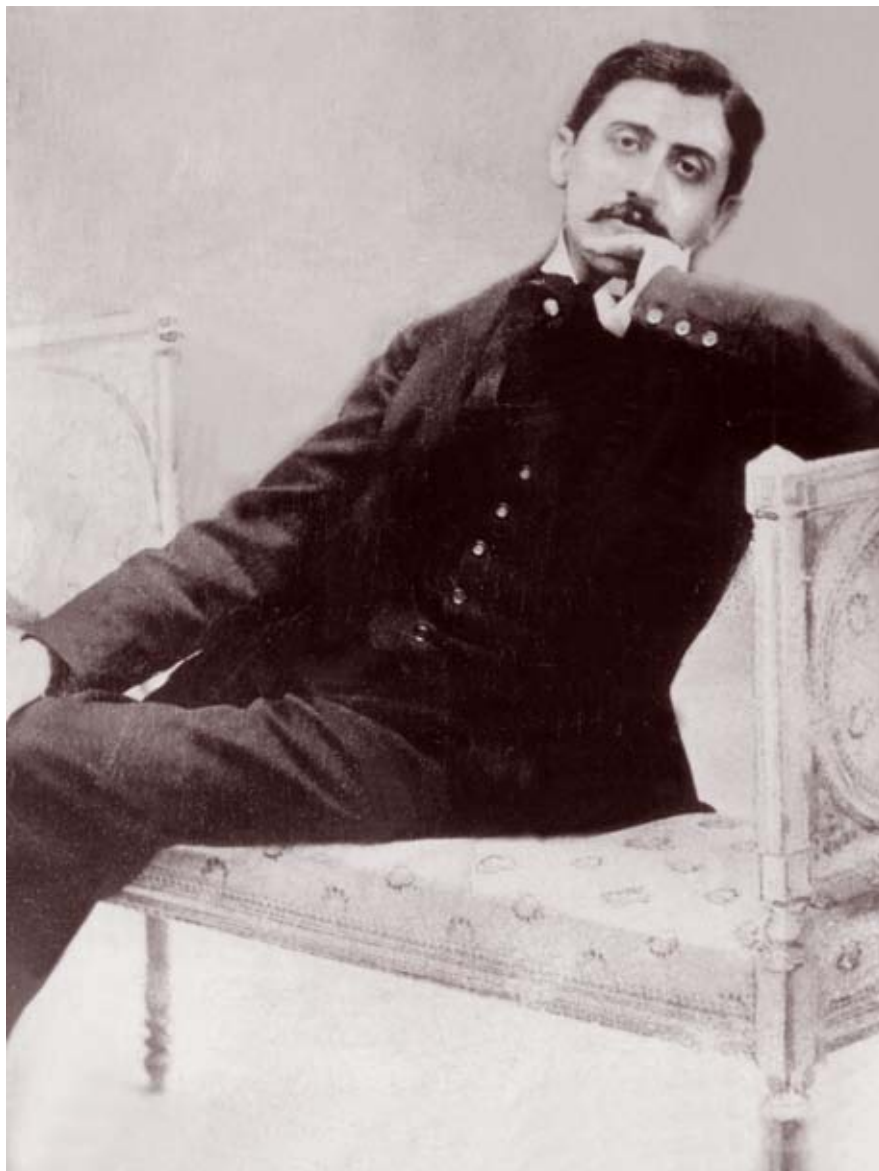

Benvolgut geni despòtic

Una coneguda imatge de Marcel Proust, fotografat el 1919, tres anys abans de morir.

La reedició a França de 'Monsieur Proust', el llibre de memòries de Céleste Albaret, l'assistent personal i minyona del cèlebre escriptor francès, torna a posar sobre la taula la peculiar relació entre ambdós personatges, l'estima mútua, però també el tarannà excèntric i amb un punt despòtic de l'autor d' 'A la recerca del temps perdut'.

Ningú del seu entorn podia sospitar que Céleste Albaret, nascuda en un àmbit rural el 1891, a Auxillac, un petit poble del Llenguadoc-Rosselló, acabaria esdevenint un personatge amb un curiós protagonisme en la història de la literatura universal gràcies a la seua estreta relació amb Marcel Proust, a qui va servir com a minyona, amiga i confident els nou darrers anys de la seua existència, un període decisiu des del punt de vista vital i literari, els que va dedicar a culminar la seua obra

Casada el 1913 amb Odilon Albaret, xofer de professió, Céleste es trasllada a París, a 22 anys. Allà, l'atzar la posarà en contacte amb Proust, client del seu marit. Ben aviat, va començar a fer feines per a l'escriptor, com ara de correu portant els exemplars de *Pel cantó de Swan* que l'escriptor regalava als amics. Per alguna raó, aquella dona d'escàs bagatge cultural però dotada d'una notable intel·ligència natural, comença a fer-se imprescindible per a l'escriptor. De fer de correu passa a encarregar-se dels assumptes de la casa. Una entesa que prosperarà fins al punt d'esdevenir una relació d'afecte mutu, una figura important per a Proust que anà més enllà del servei domèstic, d'amistat, confidències i, fins i tot, participació com a escriptora en el procés literari. Céleste Albaret, i Marie, la seua germana, apareixen citades a la seua obra amb noms i cognoms. Encara més: George D. Painter, biògraf de Proust, deia que l'escriptor considerava la seua minyona com l'única persona en el món que l'entenia. I Antoine Bibesco, amic de l'escriptor, sostenia que aquell havia estimat de veritat dues persones: sa mare i la mateixa Céleste.

Mort l'escriptor, el 1922, Céleste i el seu marit fan via. Però l'ombra de Proust l'acompanyarà sempre, fins que el 1973, mig segle deprés de la desaparició de l'autor de *Sodoma i Gomorra*, decideix contar la seua convivència amb l'escriptor a través d'un llibre, *Monsieur Proust*, redactat pel periodista Georges Belmont, i on s'arreglen les entrevistes mantingudes amb l'anciana al llarg de cinc mesos. El volum, que arribà a casa nostra

Céleste, fotografiada de jove. A la dreta, una imatge del 1973, l'any d'aparició de les seues memòries.

estranyament tard, el 2004, traduït al castellà per Elisa Martín i Esther Tusquets, és un intent declarat per part de Céleste de combatre una certa visió sobre l'escriptor. "Només he volgut, abans de desaparèixer jo també, i en la mesura de les meues possibilitats, restablir la seua imatge".

Ens hem de posar en la pell d'aquesta dona, en la seua educació i en el context. Perquè el retrat que en fa Céleste a *Monsieur Proust*, a més de fer elisió respecte de la seua homosexualitat, dibuixa un Proust maniàtic, mal alimentat, que feia passar la seua correspondència per un recipient amb formol, obsessiu i amb un punt despòtic envers la seua serventa. "El més bonic de la nostra relació era que de vegades jo em sentia com si fóra la seua mare, i d'altres com si fóra la seua filla", explica la dona en les seues memòries. Però també explica com ha d'estar pendent dels desitjos de l'escriptor (vine, porta'm, calla, deixa'm sol), de les seues tornades de matinada, després de les gresques en llocs poc recomanables a què ha estat conduït pel seu marit, Odilon, que ha d'esperar hores al taxi. Una vida de somnambulisme obligat que esgota Céleste però que assumeix amb bon esperit. "No m'importava viure de nit. Quan [Proust] retornava, semblava que despertava tota l'alegria del dia", arriba a dir. I també troba una manera filosòfica de justificar aquelles disfuncions horàries: "Ell ha sortit del temps per poder retrobar-lo", va dir, en clara al·lusió a l'obra de l'escriptor.

Proust, que aconsella a Céleste llegir Balzac, es burla de tant en tant d'ella, li

recomana escriure un diari que, aventura, es vendrà més bé que les seues obres. Però també li assegura en algun moment que sols hi havia una dona al món que el comprenia i amb la qual podria haver-se casat, la mateixa Céleste. El pal i la safanòria. "Estic casat amb la meua obra", dirà Proust. El genial escriptor, en qual-

sevol cas, sembla més conscient del tipus de relació que mantenen que la mateixa afectada: li va dedicar una fotografia a Céleste signant com el seu "odiat tirà".

Les extravagàncies de l'escriptor no foren obstacle perquè, en el tram final de la seua vida, l'abnegada dedicació de la serventa i confident anara creixent. Proust ja ha posat el punt i final a la seua obra. "Ja em puc morir", confessa. I a aquell propòsit s'hi va dedicar, deixant que una grip degenerara en pneumònia i septicèmia. L'escriptor no s'alimenta i rebutja els medicaments. "Des del mateix dia que la malaltia es va agreujar en el seu cos gastat, no vaig poder tancar els ulls (...) durant set setmanes, no em vaig gitar del tot (...) ell sofria i jo no tenia més que una idea, fer tot el que em demanava i el que poguera alleugerir el seu sofriment. M'hauria cremat les ungles abans de no satisfer-lo", confessava Céleste. L'encarregada de tancar els ulls al seu benvolgut i tirànic escriptor.

Xavier Aliaga

Nova OBRA COMPLETA de VICENT ANDRÉS ESTELLÉS amb Estudi introductor i Revisió filològica

Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a **Facebook** i **Twitter**

Visita la nostra botiga virtual en **www.tresiquatre.com**